Talousarvio 2025

Talousvaliokunta, 15.10.2024

JYRI SEPPÄLÄ, Ilmastopaneelin puheenjohtaja
Professori, Suomen ympäristökeskus

SUOMEN
ILMASTOPANEELI

Ilmastopolitiikan tilanne

- Ilmastovuosikertomus toteaa jo toista vuotta peräkkäin: lisätoimia tarvitaan lakisääteisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi
- Nykykehityksellä vaarassa ovat:
  1. Ilmastolain kansallinen –60 % päästövähennys 2030 mennessä (huom. ensimmäistä kertaa!)
  2. EU:n LULUCF-asetuksen tavoitteet 2021-2030
  3. EU:n taakanjakosektorin tavoite –50 % 2030 mennessä
  4. Ilmastolain kansallinen hiilineutraaliustavoite 2035

- Ilmastovuosikertomus 2024 toteaa yksiselitteisesti, että ilmastolain mukaisten suunnitelmien toimeenpanoon ei ole ohjattu tarvittavia resursseja.

Ilmastotoimet & talousarvio

- Ilmastopaneeli peräänkuuluttaa hallituksen arviota siitä, miten suunniteltu rahoitus riittää toteuttamaan ilmastolain mukaiset suunnitelmat ja ilmastolain sekä EU-velvoitteiden mukaiset tavoitteet - talousarvioesityksestä on vaikea saada kokonaiskuvaa rahoituksen riittävyydestä.

- Ilmastopaneeli on erityisen huolissaan maankäyttösektorin kustannustehokkaiden toimien perumisesta sekä liikenteen päästöjä kasvattavasta politiikasta.

- Epäjohdonmukaisella ilmastopolitiikalla tai toimimattomuudella voi olla merkittäviä kustannuksia.
  - Tekemällä ilmastotoimia kotimaassa rahat, työ ja toimeliaisuus jäävät Suomeen, toisin kuin jos ilmastotavoitteiden saavuttamiseen vaadittavia yksiköitä ostetaan muualta.

- Talousarvion arvio on oikeanlainen: ”Kunnianhimoisilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kasvua ja markkinoita vähähiilisille teknologioille ja ratkaisuille”.
  - ➢ Toteutuakseen nämä investoinnit vaativat kuitenkin johdonmukaista ja ennakoitavaa politiikkaa, eivät tempoilevia ohjauskeinoja.

Energiamurroksen vauhdittamiseen tuntuvia leikkauksia

- Siirtyminen pois fossiilisten energianlähteiden käytöstä on keskeinen syy sille, miksi Suomen päästöt ovat laskeneet hyvää tahtia erityisesti energiasektorilla. Murroksen vauhdittaminen kaikilla sektoreilla edelleen on kuitenkin keskeinen tehtävä.

- Energiatuki (TEM:n hallinnonalalla) laskee merkittävästi vuodesta 2024 vuoteen 2025 (noin 54 miljoonan euron lasku myöntövaltuudessa).
  - Tämä rahoitusmuoto on ollut tärkeä energiainvestointien osalta.
- Hallituksen budjettilakiesityksen biopolttoaineiden jakeluvelvoitteen nousun hidastamisesta arvioidaan lisäävän päästöjä merkittävästi suhteessa aiemmin päätettyyn jakeluvelvoiteuran kehitykseen.
  - Korjausliike on tehtävissä, kuten Ilmastopaneelin raportti (Seppälä ym. 2024) osoittaa.
- Suurin osa kotitalouksille kohdistetuista energiamurrosta vauhdittaneista tuista (YM:n hallinnonalalla) leikattiin jo 2024 talousarviossa.
  - On edelleen epäselvää, miten hallitus aikoo varmistaa tällä rahoituksella kaavailtujen päästövähennysten toteutumisen muilla keinoin.

Hiilineutraalia yhteiskuntaa tukevia toimia talousarviossa

- Hallituksen linjaus ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien suurten investointien verotuesta on oikeansuuntainen toimi, jolla luodaan Suomesta kiinnostavaa ja innovatiivista investointiympäristöä. Näin mahdollistetaan vihreän siirtymän investointien positiiviset vaikutukset Suomen kansantaloudelle.

- On hyvä, että teknologisten nielujen tarve on tunnistettu ja niitä on lähdetty edistämään. Ilmastopaneelin selvityksen (Kujanpää ym. 2023) mukaan teknologisilla nieluilla on mahdollista tukea Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista 2035, mikäli hankevalmisteluja aloitetaan kiireesti.
    - 140M€ valtuus kuitenkin vaatimaton verrattuna esim. Ruotsiin, jossa BECCS:n edistämiseksi noin 144M€ vuodessa vuosille 2026-2046, varsinkin siihen nähden, että samaan aikaan on tarvetta edistää sekä hiilen varastointia (BECSS) ja hyötykäyttöä (BECCU).

Maankäyttösektorin ilmastotoimien rahoituksen riittämättömyys

- Maankäyttösektorilla, erityisesti turvemailla, on otettavissa käyttöön kustannustehokkaita toimia:
  - Turvemaiden ilmastotoimilla saadaan aikaan paljon kustannustehokkaita päästövähennyksiä nopeasti ja ruoantuotantoa vaarantamatta, kunhan niitä tehdään riittävän laajoilla aloilla.
  - Esim. turvepeltojen ilmastokosteikot, vedenpinnan nostaminen turvemaiden säätösalaojituksella ja turvepeltojen metsitys tai siirtyminen viljasta esimerkiksi nurmeen

- Puun käyttö, ja sitä kautta Suomen maankäyttösektorin ilmastotavoite, on markkinavoimien armoilla – tarvitaan kannusteita, joilla puun käytön resurssitehokkuus ja puutuotteiden arvonlisäys saadaan nousuun metsäteollisuudessa ja otetaan käyttöön polttoon perustumattomia energiantuotantotapoja (pienennetään kotimaisen puun hakkuupaineita jatkossa).

Kiitos!

JYRI SEPPÄLÄ
jyri.seppala@syke.fi

ILMASTOPANEELI
info@ilmastopaneeli.fi